

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR
STARFSMANNA
SVEITARFÉLAGA
A-DEILD

TRYGGINGAFRÆÐILEG ATHUGUN 2021

2022-04-26

TBG ehf.

Tryggingastærðfræðistofa Bjarna Guðmundssonar ehf.
Grensásvegi 7 – 108 Reykjavík

2022-04-26

Eftirfarandi tryggingafræðileg athugun á stöðu A-deildar Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga í lok árs 2021 er unnin að beiðni stjórnar sjóðsins í samræmi við ákvæði 6. greinar samþykktu sjóðsins. Athugunin er gerð í samræmi við ákvæði l. 129/1997, ákvæði reglugerðar 391/1998 og leiðbeinandi reglur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana frá árinu 2002. Tryggingafræðileg athugun var síðast gerð miðað við stöðu deildarinnar í lok árs 2020.

Í tryggingafræðilegri athugun felst samanburður á verðmæti eigna sjóðsins og iðgjalda við þær skuldbindingar til greiðslu lífeyris sem leiða af samþykktum sjóðsins. Lög um starfssemi lífeyrissjóða og samþykktir sjóðsins setja vikmörk fyrir þann mun sem heimill er milli eignaliða og skuldbindinga.

Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga starfrækir þrjár samtryggingardeildir, A-, V- og B-deild. Er hér eingöngu fjallað um skuldbindingar og eignir í samtryggingu í A-deild sjóðsins. Miklar breytingar voru gerðar á samþykktum deildarinnar á árinu 2017. Almennur eftirlaunaaldur var ákveðinn 67 ár og réttindaöflun háð aldri þegar iðgjald er greitt. Sjóðfélagar sem greiddu til sjóðsins fyrir 1.6.2017 geta þó að uppfylltum skilyrðum öðlast rétt samkvæmt fyrra réttindakerfi. Til að tryggja þá réttindaöflun greiddu launagreiðendur framlög til sjóðsins á árinu 2017. Með framlögum var stefnt að því að jafna áfallna tryggingafræðilega stöðu, og tryggja réttindaöflun til samræmis við eldra kerfi fyrir þá sjóðfélaga sem rétt eiga til þess. Iðgjald til sjóðsins var samhliða lækkað í 15,5% úr 16%.

Mat á skuldbindingum byggir á upplýsingum um réttindi sjóðfélaga úr réttindabókhaldi sjóðsins sem sjóðurinn lét í té. Við mat eignaliða er einnig stuðst við upplýsingar fengnar úr ársreikningi og fjárhagsbókhaldi sjóðsins.

Helstu reikniforsendur sem notaðar eru við athuginina eru :

Raunávöxtun eigna sjóðsins verði 3,5% árlega

Notast er við reiknilíkan Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um lækkun dánartíðni til framtíðar. Gert er ráð fyrir að lífslíkur sjóðfélaga og réttihafa hafi árið 2016 farið eftir þeim lífslíkum sem notaðar voru við tryggingafræðilega athugun síðasta ár:

Lífslíkur sjóðfélaga : samkvæmt reynslu íslenskra lífeyrissjóða 2014-2018

Lífslíkur réttihafa : samkvæmt íslenskri reynslu 2014-2018

Eftir 2016 muni lífslíkur svo breytast í samræmi við reiknilíkan FÍT.

Örorkulíkur sjóðfélaga : Eftir reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum 2011-2016, með sérstakri aðlögun A- og V-deild Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga. Er nú miðað við að örorkulíkur karla séu 65% af meðaltali reynslu íslenskra lífeyrissjóða og kvenna 85% að meðaltali reynslu íslenskra lífeyrissjóða.

Breytingar á samþykktum sjóðsins á síðasta ári höfðu ekki áhrif á réttindaöflun eða tryggingafræðilega stöðu A-deildar.

Forsendur um lífslíkur eru breyttar frá síðustu tryggingafræðilegri athugun sjóðsins 2020 hvað varðar notkun á reiknilíkani sem áætlað lækkingu dánartíðni til framtíðar. Fjármálaráðuneyti auglýsti í lok árs 2021 að lífeyrissjóðum bæri að taka mið af reiknilíkani Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um lækkingu aldursbundinnar dánartíðni þegar horft er til framtíðar. Líkanið var sett fram árið 2020 og er byggt á þeim breytingum sem urðu á aldursbundinni dánartíðni árin 1999 – 2018.

Þá hefur mat á örorkutíðni sjóðsins verið hækkað frá því sem var í athugun ársins 2020, þar sem aukning örorkuskuldbindinga hefur orðið umfram fyrri forsendur nú þrjú ár í röð.

Auk breytinga á forsendum um lífs- og örorkulíkur var ákvæðum rg. 391/1998 um endurmat eigna breytt, og eru eignir með breytilegar tekjur nú metnar á áramóttagengi í stað þess sem lægra er, áramóttagengis og meðalgengis þriggja síðusti mánaða ársins.

Skuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem greidd hafa verið til sjóðsins vegna iðgjaldatímabíla fram til loka 2021 kallast áfallnar skuldbindingar. Heildar lífeyrisskuldbindingar sjóðsins eru skuldbindingar sjóðsins þegar einnig er ætlað fyrir réttindum vegna ógreiddra iðgjalda núverandi sjóðfélaga og lúta ákvæði laga um heimil vikmörk eigna og skuldbindinga að mun á heildarskuldbindingum og endurmetnum eignum að viðbættu verðmæti iðgjalda.

Er niðurstaða athugunarinnar að verðmæti eigna sjóðsins að meðtöldum iðgjöldum en frádrögnum kostnaði vegna fjárfestinga og rekstrar reiknast 381.988,5 milljónir og skuldbindingar vegna lífeyris og rekstrarkostnaðar 397.456,7 milljónir. Skuldbindingar umfram eignir reiknast því -15.468,2 milljónir, eða 3,9% af skuldbindingum.

Staða A-deildar sjóðsins er innan þeirra marka sem áskilin eru í l. 129/1997 um stöðu lífeyrissjóða

Nánari grein er gerð fyrir forsendum, reikniaðferðum og niðurstöðum hér á eftir. Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum ber að skoða sem vænta niðurstöðu úr reiknilíkani þar sem byggt er á forsendum sem eru háðar óvissu. Mismunur milli niðurstöðu reiknilíkansins og raunveruleika geta komið fram bæði vegna tilviljanasveiflna, einkum þegar sá hópur sem reiknað er fyrir er lítill, og einnig vegna þeirrar miklu óvissu sem er um forsendur sem notaðar eru. Forsendur reiknilíkansins lúta að vöxtum, dánarlíkum og fleiru áratugi fram í tímann og því nánast óhjákvæmilegt að frávik komi fram frá þeim forsendum sem reiknað er eftir.

Virðingarfyllt,

Bjarni Guðmundsson, tryggingastærðfræðingur

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR STARFSMANNA SVEITARFÉLAGA A-DEILD

Brú Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga (Brú) var stofnaður 28. júlí 1998 með samningi á milli BHM og BSRB fyrir hönd hlutaðeigandi stéttarfélaga annars vegar og hins vegar Sambands íslenskra sveitarfélaga fyrir hönd fjölmargra sveitarfélaga. Sjóðurinn fékk starfsleyfi í desember 1998. Upprunalegt nafn sjóðsins var Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga, en nafni hans var breytt í Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga á árinu 2016.

Stofnsamningurinn fól sömuleiðis í sér kjarasamning milli hlutaðeigandi aðila þar sem samið var um skylduáðild starfsmanna í hlutaðeigandi stéttarfélögum. Fulltrúar stofnaðila eiga sæti í stjórn sjóðsins og allir sjóðfélagar eiga rétt á setu á aðalfundum lífeyrissjóðsins með málfrelsi og tillögurétt. Breytingar á samþykktum lífeyrissjóðsins varða skuldbindingar hans gagnvart öllum sjóðfélögum. Þar af leiðandi verða breytingar á samþykktum að hljóta samþykki stofnaðila sjóðsins, Sambands íslenskra sveitarfélaga, BSRB og BHM. Á milli eftirtalinna aðila er í gildi kjarasamningur um skylduáðild hlutaðeigandi starfsmanna að Brú lífeyrissjóð:

Aðildarfélag BHM

Aðildarfélag BSRB

Samband íslenskra sveitarfélaga og Launanevnd sveitarfélaga

Kennarasamband Íslands

RÉTTINDAÁKVÆÐI

Réttindi sjóðfélaga til lífeyris og skylda þeirra til greiðslu iðgjalda til sjóðsins fara eftir ákvæðum samþykktá sjóðsins sem fengu staðfestingu fjármálaráðuneytis í fjármálaráðuneytis 3. nóvember 2021.

Sjóðfélagar í A-deild geta þeir starfsmenn sveitarfélaga, stofnana þeirra eða fyrirtækja svo og samlaga sveitarfélaga 16-70 ára orðið sem ráðnir eru samkvæmt kjarasamningi milli aðildarfélaga BSRB eða Bandalags háskólamanna annars vegar og sveitarfélaga, stofnana þeirra, fyrirtækja eða samlaga sveitarfélaga hins vegar. Einnig eiga framkvæmdastjórar sveitarfélaga og stjórnendur stofnana og fyrirtækja á vegum sveitarfélaga rétt til aðildar að A-deild. Þá er sjóðsstjórn heimilt að veita aðild að A-deild starfsmanni sem ekki á rétt til aðildar samkvæmt framangreindu.

Lífeyrisréttindi sem sjóðurinn veitir í A-deild eru ævilangur ellilífeyrir frá 67 ára aldri, örorkulífeyrir ef sjóðfélagi verður fyrir orkutapi sem trúnaðarlæknir sjóðsins metur 40% eða meira, makalífeyrir til maka sem sjóðfélagi lætur eftir sig við andlát sem greiðist að lágmarki í fimm ár eða meðan yngsta barn sem maki hefur á framfæri og sjóðfélagi framferði áður er yngra en 22 ára. Ef maki er fæddur fyrir 1945 er makalífeyrir ævilangur, þó með skerðingu ef maki er fæddur eftir 1925. Barnalífeyrir greiðist vegna fráfalls sjóðfélaga eða töku örorkulífeyris. Makalífeyrisréttur er 50% af ellilífeyrisrétti.

Iðgjöld til deildarinnar eru 15,5% af launum.

Sjóðfélagar sem greiddu til sjóðsins fyrir 1.6.2017 geta að uppfylltum skilyrðum átt rétt til ekki lakari réttindöflunar en fyrra réttindakerfi tryggði. Fyrra réttindakerfi var miðað við 65 ára lífeyrisaldur og lífeyrisréttindi miðuð við laun sem greitt hefur verið af til sjóðsins og ávannst fyrir hvert iðgjaldaár elli- og örorkulífeyrisréttur sem er 1,9% af launum sem greitt er af, verðtryggt með vísitölu neysliverðs.

Þessi réttindi eru tryggð með sérstakri fjármögnun, Lífeyrisaukasjóðs eða Lífeyrisaukaiðgjaldi hafi launagreiðandi ekki reitt fram greiðslu til Lífeyrisaukasjóðs.

GÖGN

Úr tölvukerfum sjóðsins fengust upplýsingar um iðgjaldagreiðslur, val á leið og öflun lífeyrisréttinda hvers sjóðfélaga árin 1999 til 2021, miðað við verðlag í janúar 2022.

Fyrir alla sjóðfélaga fengust einnig upplýsingar um aldur og kyn. Einnig fengust upplýsingar um lífeyrisþega hjá, fjárhæð og tegund lífeyris, og aldur og kyn lífeyrisþega.

Með því að fella úr skrá um áunnin réttindi látna og þá sjóðfélaga sem farnir eru að taka lífeyri fást áunnin réttindi annarra en lífeyrisþega.

Við áætlun vegna framtíðar eru iðgjaldagreiðslur færðar til verðlags í janúar 2022 með hækkun vísitölu neysliverðs til verðtryggingar frá meðaltali ársins.

Við áætlun um framtíðariðgjöld vegna iðgjaldatímabíla 2022 og síðar sem núverandi sjóðfélagar eiga eftir að greiða til sjóðsins er miðað við að allir þeir sem öðluðust réttindi á árinu 2021 muni halda áfram að ávinna sér sömu réttindi til framtíðar, að teknu tilliti til verðlagsbreytinga sbr. hér að framan, þó ekki eftir að almennum eftirlaunaaldri, nú 67 árum, er náð. Er þessi hópur sjóðfélaga kallaðir virkir sjóðfélagar en aðrir þeir sem eiga réttindi í sjóðnum og ekki eru lífeyrisþegar kallaðir óvirkir sjóðfélagar. Eigi sjóðfélagi réttindi í lífeyrisaukakerfi er reiknaður sá réttur sem betri er (þar sem skuldbinding reiknast hærri).

Úr ársreikningum sjóðsins fengust upplýsingar um kostnað við rekstur síðastliðin þrjú ár og auk þess um eignastöðu sjóðsins og úr verðbréfakerfi eru fengnar upplýsingar um greiðslukjör skuldabréfa og gengi eigna með breytilegar tekjur á markaðsverði.

Iðgjaldagreiðslur skráðar í réttindakerfi vegna ársins 2021 hafa verið bornar saman við iðgjaldagreiðslur samkvæmt ársreikningi og lífeyrisgreiðslur desember 2021 bornar saman við lífeyrisgreiðslu ársins samkvæmt ársreikningi. Þá hafa upplýsingar um réttindi sjóðfélaga verið borin saman við samsvarandi upplýsingar frá athugun fyrra árs.

Hafa þessar athuganir ekki bent til annars en að byggja megi mat skuldbindinga sjóðsins á þeim gögnum sem fyrir liggja úr réttindakerfi, en gögn hafa ekki verið sannreynd með samanburði við frumgögn eða öðrum hætti en þeim sem hér er lýst.

REIKNIFORSENDUR OG -AÐFERÐIR

Reikniforsendur fyrir tryggingafræðilegar athuganir íslenskra lífeyrissjóða eru tilgreindar í lögum 129/1997 og reglugerð 391/1998 sem fjármálaráðherra setur með heimild í fyrrgreindum lögum. Tryggingafræðingi er heimilt að víkja frá þessum

staðalforsendum ef talið er að sérstakar aðstæður í viðkomandi sjóð verði þess valdandi að aðrar forsendur eigi betur við.

Engu að síður skal einnig reiknað eftir staðalforsendum og sú niðurstaða birt til samanburðar.

Á árinu 2018 samþykkti Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga nýjan reiknigrundvöll fyrir mat eftirlauna- og örorkuskuldbindinga fyrir íslenska lífeyrissjóði. Grundvöllurinn er byggður á athugun sem náði til allra íslenskra lífeyrissjóða. Ýmis nýmæli er að finna í athuguninni, um mat á lífslíkum er byggt eingöngu á reynslu sjóðfélaga lífeyrissjóða en ekki þjóðarinnar allrar, lagt er mat á endurhæfingarlíkur með beinum hætti og loks er gert ráð fyrir mismunandi lífslíkum öryrkja og annarra. Mat á lífslíkum var byggt á reynslu 2010-2014 og mat á örökulíkum á reynslu 2011-2016.

Athuganir á niðurstöðum hins nýja reiknigrundvallar Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga fyrir einstaka lífeyrissjóði sýndu að til að aðlaga niðurstöður fyrir einstaka sjóði nægir almennt að aðlaga nýgengi örorku fyrir hvern sjóð, en lífslíkur og endurhæfingartíðni séu ekki ólík milli sjóða þegar tekið hefur verið tillit til áhrifa örorku.

Fyrir A- og V-deild Brúar hefur verið miðað við 57% af meðaltals nýgengi örorku fyrir karla og 75% fyrir konur. Undanfarin þrjú ár hafa áfallnar örorkuskuldbindingar hækkað verulega umfram þessar forsendur og var því í athugun ársins 2021 miðað við 65% af meðaltali nýgengi örorku fyrir karla og 85% fyrir konur.

Árið 2020 setti Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga svo fram líkan sem áætla áframhaldandi lækun aldursbundinnar dánartíðni. Líkanið er byggt á breytingum dánarlíkinda á hverju aldursári, árin 1999-2018, aðgreint fyrir karla og konur. Reiknað er út frá þeim dánarlíkum sem mældust áráabilið 2014-2018. Með auglýsingu í desember 2021 ákvað fjármálaráðuneyti að líkanið teldist hluti staðalforsendna við tryggingafræðilegar athuganir.

Giftingarlíkur og meðalaldur maka eru samkvæmt upplýsingum úr þjóðskrá. Þá er um fjölda barna byggt á íslenskum barneignalíkum.

Lífeyrisréttindi eru eins og áður sagði verðtryggð miðað við vísitölu neysluverðs og er gert ráð fyrir að vextir verði 3,5% umfram hækkun vísitölnnar.

Árlegur rekstrarkostnaður er áætlaður sem meðaltal kostnaðar árin 2019-2021, uppfært til verðlags í lok árs 2021 (gildi vísitölu neysluverðs til verðtryggingar í janúar 2022) og ætlað fyrir sama kostnaði í 50 ár núvirt með sömu vöxtum og lífeyrisskuldbindingar. Rekstrarkostnaði er skipt milli áfallinna réttinda og framtíðar í hlutfalli við mat skuldbindinga og iðgjalda. Við framsetningu eigna og skuldbindinga í tryggingafræðilegri athugun eftir reglum um ársreikninga er mat á rekstrarkostnaði dregið frá eignum, í stað þess að vera talið með skuldbindingum og er þeirri reglu fylgt í þessari skýrslu.

Ofangreindar forsendur og aðferðir við mat skuldbindinga eru í samræmi við ákvæði reglugerðar 391/1998 um reikniforsendur við tryggingafræðilegar athuganir.

Skuldbindingar eru metnar á tvo vegu. Annars vegar eru metnar áfallnar skuldbindingar, þ.e. þær skuldbindingar sem sjóðurinn hefur þegar tekið á sig vegna áunninna réttinda sjóðfélaga, og hins vegar framtíðarskuldbindingar sjóðsins, sem eru þær

skuldbindingar sem falla munu á sjóðinn við það vegna þeirra iðgjalda sem ætlað er að berist sjóðnum frá þeim sjóðfélögum sem taldir eru virkir sbr. umfjöllun í kaflanum um gögn hér að framan. Samtala áfallinna- og framtíðarskuldbindinga nefnist heildarskuldbinding lífeyrissjóðsins. Við mat skuldbindinga er fyrir lífeyrisþega miðað við úrskurðaðan lífeyri í desember 2021, á verðlagi jan. 2022.

Fyrir aðra sjóðfélaga en lífeyrisþega er reiknað hverjar verða muni lífeyrisgreiðslur til þeirra samkvæmt ákvæðum samþykktá sjóðsins miðað við réttindi og greidd iðgjöld 2020.

Þegar verðmæti framtíðariðgjalda og skuldbindingar vegna þeirra eru reiknuð er miðað við óbreyttar iðgjaldagreiðslur núverandi sjóðfélaga til starfsloka frá því sem var á árinu 2021. Þannig er ekki gert ráð fyrir launahækkunum umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar.

Lífeyrisaldur er settur 67 ár, eða aldur sjóðfélaga sé hann hærri. Eins og áður sagði er metinn fyrir sjóðfélaga sem rétt eiga í lífeyrisaukakerfi sá réttur sem myndar hærri skuldbindingu, aldurháður eða jafn, og á það bæði við um áunninn rétt og réttindi til framtíðar.

Eignir sjóðsins sem bera fastar tekjur eru að hluta núvirtar miðað við sömu ávöxtunarforsendu og skuldbindingar, þ.e. 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar. Óverðtryggðar eignir eru núvirtar miðað við 3,5% ávöxtun umfram verðbólumarkmið Seðlabanka Íslands, sem er nú 2,5%.

Þau frávik sem með þessu koma fram frá bókfærðu verði eignanna í ársreikningi eru skráð sem endurmat eigna. Sérstök skýrsla var gerð um endurmat eigna þar sem fram kemur endurmat einstakra eigna.

NIÐURSTÖÐUR

Eftirfarandi tafla sýnir skiptingu lífeyrisskuldbindinga eftir tegundum lífeyris, og hvort um er að ræða áunnin réttindi eða áætlaða réttindaöflun vegna framtíðariðgjalda. Fjárhæðir eru í milljónum.

A-deild Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga Tryggingafræðileg athugun 2021

Eignaliðir	Eignir	Iðgjöld	Samtals
Bókfærð eign	270.469,2		270.469,2
Endurmat	-17.097,8		-17.097,8
			0,0
Fjárf.gjöld	0,0		0,0
Iðgjöld lífeyrisauka		843,1	843,1
Núvirði iðgjalda		206.022,2	206.022,2
Samtals eignir	253.371,4	206.865,3	460.236,7
Skuldbindingar	Áunnið	Framtíð	Samtals
Ellilífeyrir	201.167,5	225.591,2	426.758,7
Örorkulífeyrir	20.400,1	30.209,2	50.609,4
Makalífeyrir	4.671,4	4.525,5	9.196,9
Barnalífeyrir	549,1	3.254,2	3.803,3
Kostnaður	3.148,7	6.519,9	9.668,6
Samtals skuldbindingar	229.936,8	270.100,1	500.036,8
Eignir umfram skuldbin	23.434,6	-63.234,8	-39.800,2
Hlutfall	10,2%	-23,4%	-8,0%

Staða sjóðsins hefur versnað frá fyrra ári. Í lok árs 2020 var heildarstaða sjóðsins neikvæð um 2,9%. Veldur þar einkum breyting á forsendum sem notaðar eru við mat skuldbindinga.

Ávöxtun eigna sjóðsins að teknu tilliti til endurmatís var langt umfram forsendur og veldur því að áfallin staða versnar lítið frá fyrra ári, þrátt fyrir breytingu á forsendum fyrir mat skuldbindinga.

Halli á lífeyrisaukasjóð jókst á árinu 2021 og sýndi í lok árs 2021 verulegan halla eins og undangengin þrjú ár.

FYLGISKJÖL

1. Óvirkir sjóðfélagar, fjöldi og áunnin réttindi eftir aldri og kyni
2. Virkir sjóðfélagar, fjöldi, áunnin réttindi og iðgjöld eftir aldri og kyni
3. Lífeyrisþegar
4. Breyting á stöðu sjóðfélaga
- 5.1 Tryggingafræðileg staða 2021, með forsendum fyrra árs
- 5.2 Tryggingafræðileg staða 2021
- 5.3 Tryggingafræðileg staða 2021 reiknuð með staðalforsendum
6. Samanburður við framreiknaða stöðu frá 2020
7. Breyting á áföllnum lífeyrisskuldbindingum
8. Staða Lífeyrisaukasjóðs